

3. Пілявський В.І. Трудовий потенціал підприємства : сутність, моделі зайнятості і ефективність використання. *Науковий економічний журнал «Інтелект XXI»*. 2019. № 3. С. 88-93. URL : http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2019/2019_3/ (дата звернення: 23.10.2021).

4. Кузнєцова Т.В., Красовська Ю.В., Подлевська О.М. Управління потенціалом підприємства : навч. посіб. Рівне : НУВГП, 2017. 196 с.

5. Бугас В.В., Науменко О.М. Трудовий потенціал підприємства : сутність та структура. *Ефективна економіка*. 2018. № 1. URL : <http://www.economy.nauka.com.ua/?n=1&y=2018> (дата звернення: 23.10.2021).

6. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посіб. Київ : Центр навч. літ., 2005. 352 с.

7. Потенціал підприємства: формування та використання : навч. посіб. / Касьянова Н.В. та ін. Київ : ЦУЛ, 2017. 248 с.

8. Гавриленко Я.В. Сутність та підходи до розвитку трудового потенціалу підприємства. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія «Економічні науки»*. 2019. № 52. С. 30-38. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpchdtu_2019_52_6 (дата звернення: 23.10.2021).

9. Потенціал і розвиток підприємства : навч. посіб. / Сабадирьова А.Л., Бабій О.М., Куклінова Т.В., Салавеліс Д.Є. Одеса : ОНЕУ, ротاپронт, 2013. 343 с.

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІНІВИРОБНИЦТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В ЧЕРНІГІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

*Волкова Р.М.,
Замай Ж.В., к.т.н., доцент,
Хребтань О.Б., к.т.н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка»*

На сьогоднішній день в харчовій промисловості поряд з великими (як правило, «старими») підприємствами активно працюють і розвиваються мінівиробництва. На їх частку припадає все більша кількість реалізованої продукції. Однак, незважаючи на певні позитивні тенденції розвитку, все ж їх діяльність не можна назвати ефективною. Найбільш суттєві чинники, які гальмують розвиток мінівиробництв в харчовій промисловості пов'язані з галузевою специфікою: скорочення сировинної бази; розрив інтеграції переробних підприємств із виробниками сировини; нестача обігових коштів для закупівлі сировини [1]. Крім того, звичайно, складності роботи малих підприємств обумовлені загальними проблемами розвитку підприємництва (різке подорожчання енергоносіїв; фізичний і моральний знос основного технологічного обладнання; зростання ставок оренди майна; рівень інфляції; високі ставки банківського проценту).

Стрімке подорожчання енергоносіїв поставило всі мінівиробництва перед питанням: припиняти функціонування чи спробувати працювати у збиток, щоб

зберегти підприємство зі сподіванням на вирішення цього питання на державному рівні. Названі проблеми, традиційно, ефективніше вирішують великі підприємства, однак ситуація в Чернігівській області за останній рік суттєво змінилась. Закрилися ряд великих харчових підприємств, а малі продовжують роботу.

Харчова промисловість Чернігівщини залежить від стану сільського господарства. Область традиційно є сільськогосподарською, та неврожаї, скорочення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції, негативно відображається на підприємствах харчової промисловості й зумовлює зменшення обсягів виробництва та відповідно, подорожчання продовольчих ресурсів на внутрішньому та зовнішньому ринках. Це призводить до часткової завантаженості виробничих потужностей переробних підприємств, зростання витрат та, як наслідок, цін на вироблену продукцію [2].

Потужності місцевих підприємств дозволяють переробити за рік: 15 тис. тонн м'яса (завантажені на 51%), 500 тис. тонн молока (завантажені на 43%), виробити 140 тис. тонн хліба та хлібобулочних виробів (завантажені на 31%), 10 тис. тонн кондитерських виробів (завантажені на 54%), 400 тонн риби та рибопродуктів (завантажені на 58%), 42 млн. декалітрів пива (завантажені на 68%).

Той факт, що в області були відсутні великі промислові підприємства, що призводять до значного забруднення навколишнього середовища, на сьогоднішній день дозволяє малим підприємствам розпочинати випуск органічної продукції.

Чернігівська область займає 13 місце в Україні за кількістю суб'єктів органічного виробництва. Станом на 01.01.2021 їх налічується 12 (за 5 років кількість збільшилась вдвічі).

Серед таких виробляють молочну продукцію: ФГ «Агро-Люкс», ПрАТ «Етнопродукт» (виробництво органічної молочної продукції), ПрАТ «Новгород-Сіверський сирзавод», ПСП «Пісківське» (виробництво твердих сирів), ПАТ «Ічнянський молочно-консервний комбінат» (виробництво молочних консервів), СОК «Волинківська молочарська спілка» (виробництво бринзи), ТОВ «Сири Ліса» (виробництво м'яких сирів), ТОВ «Еко-Ферма «Диво» та ПрАТ «Куликівське молоко» (виробництво широкого асортименту молочної продукції – масла вершкового, сирів м'яких, йогуртів тощо), «Чесна сироварня» ПСП «Авангард» (виробництво крафтових твердих, м'яких, плавлених сирів, сирів для грилю та жарки), ТОВ «Тасбіо» (виробництва крафтових молочних продуктів – молока, масла, м'яких сирів з молока буйволиць).

Зростає культура харчування населення, нові відкриття в галузі біохімії, фізіології, нутриціології свідчать про пріоритетний вплив компонентів харчових продуктів на фізичний та психічний стан здоров'я людини. І сьогодні в передових країнах світу населення на 80–90 % забезпечено оздоровчою продукцією. В Україні ж її частка менша ніж на 2 % загального обсягу. Ось чому є сподівання, що ринок збуту органічної продукції зростатиме.

Розвивається і крафтове виробництво. Зокрема, лише хліб та хлібобулочні

вироби випускають цілий ряд крафтових виробництв: ФОП Боженів В.В. (виробництва хліба за старовинними монастирськими рецептами), ТОВ ТД «Рига Хліб» (виробництво бездріжджового хліба та снєків ручного виробництва), ПСК «Коропський хлібозавод райспоживспілки» та ФОП Зарецька В.В. (виробництво крафтових пряників), ТОВ «Лири Конд» (виробництво борошняних кондитерських виробів) та ін.

Харчова промисловість являє собою конгломерат підгалузей, кожна з яких має різні види виробництв. Усі вони різняться між собою не тільки щодо виробництва продуктів, але й умовами виробництва. Малім підприємствам самостійно важко вести ефективну боротьбу за якісну сировину з більш крупними підприємствами, які намагаються створити власні сировинні зони або інтегруватися з виробниками сировини в вертикальну структуру [1]. Однак, малі виробництва Чернігівщини у складних економічних умовах продовжують вирішувати проблеми дефіциту сировини, її якості, глибини переробки з метою випуску конкурентоспроможної продукції й розвитку підприємства в цілому.

Література:

1. Гамма Т.М. Проблеми розвитку підприємництва в галузі харчової промисловості. *Економічні інновації*. 2015. Вип.59. С.88-94.
2. Черепанова Н.О. Інфраструктура забезпечення ринку рослинної олії в Україні і сучасні тенденції його розвитку. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2012. Вип. 2(45). С. 383-387.

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Воронюк Є. В.,

Отенко І. П., д.е.н., проф.

Харківський національний економічний університет ім. Сємена Кузнеця.

Підприємницька діяльність є базовим фактором формування ринкової економіки. Формування умов легкого та безпеченого ведення бізнесу всіма суб'єктами господарства – основне завдання країн спрямованих на швидке економічне зростання.

Ключові тенденції формування безпекоорієнтованого простору розвитку підприємницької діяльності є створення умов забезпечення її економічної безпеки.

Сучасне суспільство знаходиться на етапі постійного удосконалення інформаційних систем. Процеси діджиталізації та цифровізації наявні в кожній сфері світового господарства і постають ключовими для ведення бізнесу. В таких умовах суб'єкти господарювання знаходяться під постійним впливом загроз і ризиків їх економічній безпеці, які з кожним днем змінюються.

Сьогодні цифрові технології все більше пронизують всі бізнес-процеси підприємства. Раніше охорона комерційної таємниці підприємств зводилась до створення безпечної та захищеної зони з обмеженим доступом для розміщення